

Medische
oncologie

CHEMOTHERAPIE EN DAN...

Informatie voor patiënten

www.azoudenaarde.be
Volg ons op

Inleiding

Je hebt van de behandelende arts vernomen dat je chemotherapie zal krijgen ter behandeling van jouw ziekte. Je ontving tijdens het gesprek een hoeveelheid aan informatie, waarop je later wellicht nog eens een beroep op wil doen.

Het multidisciplinair oncologisch team wil jou hierin, middels deze brochure, ondersteunen.

Diverse onderwerpen komen aan bod. Zo lees je wat chemotherapie is en hoe dit wordt toegediend. Vervolgens wordt er uitgelegd welke nevenwerkingen je kan verwachten en met welke maatregelen je thuis best rekening houdt.

Indien je na het lezen nog vragen hebt over jouw therapie, aarzel dan niet om de behandelende arts of verpleegkundige aan te spreken. Wij zijn er om jou te helpen!

Wat is chemotherapie?

Chemotherapie is een behandeling met geneesmiddelen die kankercellen vernietigen of de groei ervan afremmen. Deze worden ook wel celremmende geneesmiddelen of cytostatica genoemd.

De behandeling kan bestaan uit één geneesmiddel of kan een combinatie zijn van verschillende antitumorale geneesmiddelen.

Er zijn meerdere soorten antitumorale geneesmiddelen. Welke soort jij krijgt, is afhankelijk van de vastgestelde diagnose.

Hoe wordt chemotherapie toegediend?

De toediening van chemotherapie gebeurt in het ziekenhuis via de bloedbaan. Deze toediening kan op 2 manieren:

- **Een perifere infuus**

Er wordt een ader aangeprikt in de hand, de voorarm of de elleboogplooï. Dit gebeurt met een katheter waarvan enkel een 'plastic buisje' ter plaatse blijft gedurende de toediening van de geneesmiddelen.

- **Een poortkatheter**

Wanneer de ader moeilijk aan te prikken is, of bij bepaalde specifieke chemotherapieschema's, wordt een poortkatheter geplaatst. Dit systeem verbetert het comfort en de toediening van medicatie. Een poortkatheter is een onderhuidse aanprikpoort en bestaat uit een reservoir, verbonden met een dun siliconen slangetje dat uitkomt in de bloedbaan.

Hieronder zie je een afbeelding van een poortkatheter. Deze wordt door middel van een kleine chirurgische ingreep onderhuids geplaatst en bevindt zich onder het sleutelbeen.

Reservoir dat onderhuids zit en door de verpleegkundige wordt aangeprikt voor de behandeling.

Figuur 1 : Een poortkatheter

Er is een voorbeeldmodel van een onderhuidse poortkatheter aanwezig op het dagziekenhuis. Vraag er gerust naar.

Het chemotherapieschema

Hoe vaak je naar het dagziekenhuis moet komen voor de behandeling is sterk afhankelijk van jouw individuele situatie.

Je kan dagelijks, wekelijks, twee- of driewekelijks een behandeling met chemotherapie krijgen, afhankelijk van het vooropgesteld chemotherapieschema van de behandelende arts.

Hoe lang de behandeling met chemotherapie duurt, wordt bepaald door de behandelende arts.

Waar wordt de chemotherapie toegediend?

De dag vóór de behandeling:

Je komt de dag voor de behandeling naar het intern dagziekenhuis om jouw lichaamsgewicht te bepalen en een bloedafname te laten uitvoeren door de verpleegkundige. Aan de hand van de bloedwaarden en het lichaamsgewicht schrijft de behandelende arts

de chemotherapie voor. Je hoeft je daarvoor niet in te schrijven aan het onthaal of nuchter te zijn. Eventueel kan de bloedafname, in samenspraak met de behandelende arts en verpleging, vooraf worden uitgevoerd door de huisarts. Een alternatief is de bloedafname op de dag van de behandeling te laten plaatsvinden op het dagziekenhuis, als dit voor jou comfortabeler is.

Mogelijks kan de chemotherapie worden uitgesteld, afhankelijk van de resultaten van de bloedafname. Een gedaald aantal bloedcellen is meestal het gevolg van de chemotherapie.

De dag van de behandeling:

Je schrijft je eerst in aan het onthaal en daarna mag je aanmelden op het intern dagziekenhuis, waar de verpleegkundige jou zal ontvangen. Hou er rekening mee dat je enkele uren op het intern dagziekenhuis aanwezig zal zijn voor de behandeling.

De celremmende geneesmiddelen

Nadat de verpleegkundige jou heeft geïnstalleerd op de kamer, zal zij de ader of poortkatheter aanprikken met een waakinfuus. Een waakinfuus wordt geplaatst in afwachting van de eigenlijke toediening van de celremmende geneesmiddelen. Tevens zal de verpleegkundige jou medicatie geven om de nevenwerkingen van de celremmende geneesmiddelen te beperken. Deze geneesmiddelen bevatten geen cytostatica.

Nadat je deze geneesmiddelen hebt gekregen, kan er gestart worden met de toediening van de celremmende geneesmiddelen. Deze worden klaargemaakt in de apotheek onder veilige en steriele omstandigheden, waardoor enige wachttijd niet uit te sluiten is.

Van zodra de bereidingen van de celremmende geneesmiddelen op de afdeling worden afgeleverd, wordt er gestart met de eigenlijke toediening.

De toediening van de geneesmiddelen is niet pijnlijk. Indien je tijdens de behandeling op het dagziekenhuis onwel wordt of pijn ervaart, verwittig dan onmiddellijk de verpleegkundige!

Drink voldoende tijdens de toediening van de celremmende geneesmiddelen en de daaropvolgende dagen. Dit is belangrijk voor de nierfunctie, gezien de nieren instaan voor het verwijderen van de afvalstoffen in jouw lichaam.

Enkele mogelijke nevenwerkingen

Cytostatica kunnen de opbouw van sommige gezonde weefsels aantasten, gezien ze zowel inwerken op de kankercellen als op de gezonde cellen die zich snel delen. De meest kwetsbare organen zijn het beenmerg, het spijsverteringskanaal, het voortplantingsstelsel en de haarfollikels (lichaam en hoofd). Meestal herstellen deze weefsels zich snel, éénmaal de behandeling is gestopt.

De meest voorkomende bijwerkingen worden hier toegelicht.

- **Daling van het aantal bloedcellen**

Bij een daling van de witte bloedcellen verhoogt de gevoeligheid voor infecties. Aangezien jouw weerstand is verminderd, is het aan te raden om contact met zieke mensen te vermijden. Bij een daling van de rode bloedcellen kan je je moe voelen. Het is belangrijk om het rustig aan te doen.

Jouw bloed wordt de dag voor de behandeling op het dagziekenhuis (of bij de huisarts) afgenomen om de bloedwaarden te bepalen. Indien er een sterke daling is van het

aantal bloedcellen, kan de behandeling met chemotherapie uitgesteld worden tot het moment dat de bloedwaarden zich weer hebben gestabiliseerd. In dat geval zal de behandelende arts jou verwittigen.

- **Koorts**

Indien er een sterke daling is van het aantal witte bloedcellen kan dit gepaard gaan met koorts. Bij koorts hoger dan 38°C neem je contact op met de behandelende arts.

- **Misselijkheid en braken**

Dit is een veel voorkomende nevenwerking van chemotherapie. Je krijgt op het intern dagziekenhuis medicatie toegediend tegen misselijkheid en braken, vóór er gestart wordt met de toediening van de cytostatica.

Heb je thuis nog last van misselijkheid en/of braken, dan kan de behandelende arts een bijkomend geneesmiddel voorschrijven.

- **Diarree of constipatie**

Door de cytostatica of door de medicatie die misselijkheid en/of braken tegengaat, kan je last hebben van diarree of constipatie. Indien dit langer dan 2 dagen aanhoudt, neem dan contact op met de behandelende arts.

- **Vermoeidheid**

Door de behandeling met cytostatica zal je vaak meer behoefte aan rust hebben dan vroeger. Het is belangrijk om naar jouw lichaam te luisteren en indien nodig te rusten.

- Haarverlies

Bij bepaalde celremmende geneesmiddelen kan er gedeeltelijk of geheel haarverlies optreden. Deze nevenwerking is omkeerbaar. De sociaal assistente beschikt over verschillende tips om met deze nevenwerking om te gaan.

- Nagelveranderingen

Jouw nagels kunnen brozer worden door de cytostatica. Gebruik een verstevigende nagellak om ze te beschermen.

- Huiduitslag op handen en voeten

Dit is het zogenaamde hand-voetsyndroom. Er treedt roodheid, jeuk, pijn en zwelling op ter hoogte van de handen en voeten. Neem contact op met de behandelende arts indien deze symptomen te ernstig worden.

- Droge of pijnlijke mond en keel

Zorg voor zachte maaltijden en vermijd zout, zuur en pikant. Gebruik best een zachte tandenborstel om de tanden te poetsen. Er bestaat ook een verzachtende mondspoeling waarmee je meermaals per dag de mond kan spoelen. Vraag een voorschrift voor deze mondspoeling aan de behandelende arts.

- Coördinatiestoornissen of gezichtsstoornissen

Je vermijdt bij deze nevenwerking best het besturen van voertuigen of het bedienen van machines.

- Verhoogde bloeddruk

Bij sommige geneesmiddelen kan je last hebben van een verhoogde bloeddruk.

Op het dagziekenhuis controleert de verpleegkundige jouw bloeddruk.

- Neusbloedingen

Er kunnen de dagen volgend op de behandeling neusbloedingen optreden.

De bijwerkingen verschillen van persoon tot persoon, hangen af van de soort, aard en de dosis geneesmiddelen en van de duur van de behandeling. Iedere persoon reageert anders op een bepaalde behandeling. Laat je daarom niet beïnvloeden door verhalen van andere patiënten.

Indien je last hebt van nevenwerkingen, aarzel niet om dit te melden aan de behandelende arts of de verpleegkundige.

Specifieke aandachtspunten

Voeding

Voeding speelt een belangrijke rol bij de behandeling van kanker. Het is geen behandelingsmethode, maar werkt ondersteunend voor jouw lichaam. Bij een goede voedingstoestand is de weerstand beter en vermindert ook de kans op infecties, complicaties en ernstige bijwerkingen.

Om de energiebehoefte te dekken tijdens de behandeling worden volgende voedingsadviezen meegegeven.

Probeer iedere dag...

- *Voldoende vocht op te nemen, minimum 1,5 liter onder de vorm van water, thee, koffie, soep, bouillon, fruitsap, groentesap, ...*
- *Ruime hoeveelheden te gebruiken van aardappelen, brood, beschuit, rijst en deegwaren.*
- *Veel groenten en fruit te eten (met voldoende seizoensvariatie).*
- *Melkproducten te gebruiken (melk als dusdanig, maar ook afgeleide producten zoals kaas, yoghurt, platte kaas, karnemelk, ...).*
- *De vleesportie te beperken en eerder voor vis of gevogelte te kiezen (sojaproducten, peulvruchten en noten kunnen ook goede alternatieven zijn in de vegetarische voeding).*
- *De geschikte vetsoorten zoals olijfolie en margarines te kiezen die rijk zijn aan onverzadigde vetzuren).*
- *De genotsproducten zoals snoep, gebak, ijs, room, chocolade, etc. beperkt te gebruiken.*
- *Een aangepast beweegmoment in te schakelen.*

Seksualiteit

Door de behandeling kan de behoefte om te vrijen afnemen of kan het vrijen als minder prettig worden ervaren. Bij vrouwen is een branderig gevoel, tijdens en na de geslachtsgemeenschap mogelijk, aangezien chemotherapie de vaginawand dunner en kwetsbaarder maakt. Ook een verminderde vochtproductie van de vagina kan optreden. Bij mannen kan chemotherapie erectieproblemen veroorzaken.

Het gebruik van een condoom is in de eerste week na de toediening sterk aan te raden, aangezien restanten van geneesmiddelen tot dan nog terug te vinden zijn in sperma en vaginaal vocht.

Maatregelen thuis

De uitscheiding van de restanten van de celremmende geneesmiddelen die je gekregen hebt, zijn nog tot enkele dagen na toediening terug te vinden in jouw lichaamseigen stoffen (zoals urine, stoelgang,...)

Enkele raadgevingen:

- Mannelijke patiënten plassen steeds zittend op het toilet om spatten te voorkomen.
- Spoel het toilet steeds tweemaal door met een gesloten deksel.
- Indien je thuis over 2 toiletten beschikt, kan je best steeds hetzelfde toilet gebruiken en de andere huisgenoten het andere toilet laten gebruiken.
- Was jouw handen na ieder toiletbezoek.
- Vermijd rechtstreeks contact met braaksel, urine en stoelgang. Gebruik wegwerphandschoenen bij eventuele manipulatie ervan

Verwittig jouw arts

Contacteer de arts onmiddellijk indien u één van volgende tekenen vaststelt:

- Koorts (boven de 38°C) en/of koude rillingen.
- Kortademigheid.
- Een opgezwollen arm of hand.
- Pijn in de mond en/of keel.
- Plotse huiduitslag.
- Braken en/of diarree die langer dan 2 dagen aanhoudt.
- Constipatie gedurende enkele dagen.

Indien je ongerust bent over een verschijnsel dat hierboven niet werd vermeld, aarzel dan niet om contact op te nemen met jouw behandelende arts.

Voorstelling van het team

Je staat er niet alleen voor! Er zijn tal van zorgverleners op wie je een beroep kan doen tijdens de behandeling.

Arts

Tijdens jouw behandeling op het dagziekenhuis komt de behandelende arts bij je langs. Je kan hem vragen stellen over jouw therapie, onderzoeken of problemen die je ondervindt.

Verpleegkundige

Tel. 055 33 69 00

De verpleegkundige zorgt tijdens het verblijf op het intern dagziekenhuis voor een correcte toediening van de medicatie en geeft je informatie en advies over de behandeling en de specifieke noden. Je kan bij hen terecht met vragen. Zij zijn steeds bereid tot een gesprek.

Sociale dienst

Tel. 055 33 66 35

De sociaal assistente biedt ondersteuning, bemiddeling, advies en informatie over:

- praktische regelingen in verband met de behandeling (vervoer, haarprothese, hulpmiddelen,...)
- socio-financiële voorzieningen
- hulp van thuiszorgdiensten en/of residentiële opvang
- ondersteunings- en begeleidingsmogelijkheden in de thuiszorg
- ...

Psycholoog

Tel. 055 33 66 73/055 33 66 57

Staat ter beschikking voor psychologische begeleiding en ondersteuning van de patiënt en zijn omgeving.

De confrontatie met de diagnose kan een zware impact hebben op het welzijn van jezelf of van jouw omgeving. Dit kan leiden tot gevoelens als angst, onzekerheid, kwaadheid, schuld, verdriet, Ook kunnen er vragen rijzen over de toekomst, hoe dit te vertellen aan de omgeving en hoe men moet omgaan met goedbedoelde maar soms belastende reacties. Jouw verwachtingen naar de behandeling worden duidelijk gemaakt en er wordt een omgang met het gebeuren gezocht op maat.

De psychologe komt systematisch langs op het dagziekenhuis voor een kennismakingsgesprek.

Diëtist

Tel. 055 33 70 82

Tijdens jouw behandeling geeft een diëtist individuele voedingsadviezen en tips.

Palliatief Supportteam

Tel. 055 33 66 57

Tel. 055 33 66 72

Het Palliatief Supportteam is multidisciplinair samengesteld en werkt samen met alle afdelingen binnen het ziekenhuis. De leden van het Palliatief Supportteam kunnen aangesproken worden bij vragen of moeilijkheden van fysische en psychosociale aard.

Praktische informatie

Jouw verblijf in het dagziekenhuis

Het is noodzakelijk om je in te schrijven aan het onthaal telkens wanneer je je aanmeldt voor een chemotherapiebehandeling.

Tijdens de eerste behandeling zal de verpleegkundige jou enkele vragen stellen in verband met contactgegevens en kamervoorkeur. Er wordt steeds getracht tegemoet te komen aan jouw keuze. Om organisatorische redenen is dit niet steeds mogelijk.

Je krijgt van de verpleegkundige een volgende afspraak bij het verlaten van het dagziekenhuis.

Ontspanningsmogelijkheden

Om jouw verblijf tijdens de behandeling zo aangenaam mogelijk te maken, kan je een beroep doen op een vrijwilligster voor een schoonheidsbehandeling. Je kan tijdens de behandeling op het intern dagziekenhuis een middagmaal nuttigen. Jouw familie kan een maaltijd nuttigen in de cafetaria.

Het intern dagziekenhuis is uitgerust met een bibliotheek waar je tijdens de behandeling op het dagziekenhuis een boek kan ontlenen. Vraag gerust aan de verpleegkundige, sociaal assistente of psychologe meer informatie.

Er is draadloos internet ter beschikking in de kamers. Vraag aan het onthaal een toegangscode.

Vrijwilligers

Een vrijwilliger van de Vlaamse Liga tegen Kanker komt afwisselend langs op het intern dagziekenhuis. De ene week op maandag en de week daarop op donderdag. Je kan bij haar terecht voor een bemoedigend gesprek of een luisterend oor.

Bezoekuren

Er zijn geen bezoeken van toepassing. Je kan tijdens de behandeling op het intern dagziekenhuis steeds bezoek ontvangen.

Einde behandeling

Indien jouw behandeling is gestopt, dient de onderhuidse poortkatheter om de 8 weken te worden gespoeld. Dit kan door een thuisverpleegkundige worden uitgevoerd. Vraag een voorschrift aan de behandelende arts bij het stopzetten van de behandeling.

Bijkomende informatie

Hieronder vind je een lijst met nuttige websites:

- www.kanker.be
- www.tegenkanker.be
- www.think-pink.be
- www.stopdarmkanker.be

**Voor meer info raadpleeg:
Dagziekenhuis Inwendige Ziekten**

☎ 055 33 69 00

✉ verpleegpost.d2@azoudenaarde.be

AZ Oudenaarde vzw

AZ OUDENAARDE
VZW

Minderbroedersstraat 3, 9700 Oudenaarde

T 055 33 61 11 - F 055 33 66 95

info@azoudenaarde.be

www.azoudenaarde.be

AZO/ONC/186

Laatst aangepast op 30/09/2019

V.U.: AZ Oudenaarde